

УДК: 658.152:65.012.7(043.3/.5)

Зернюк О. В., к.т.н., доцент

Василенко О. В., ст. викладач

Мостовий О. О., магістрант

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

У публікації досліджуються теоретико-прикладні аспекти управління інвестиційною діяльністю виробничого підприємства. Визначено проблеми в організації управління конкретними інвестиційними проектами. Розглядаються засади формування системи управління інвестиціями на виробничих підприємствах, а також завдання системи управління інвестиційною діяльністю. Визначені етапи формування і моніторингу виконання інвестиційної програми виробничого підприємства, а також елементи організаційного супроводу інвестиційних програм.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, управління інвестиційними проектами, система управління інвестиціями, інвестиційна програма.

Зернюк Е.В., Василенко О.В., Мостовой А.А.

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНЫЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В публикации исследуются теоретико-прикладные аспекты управления инвестиционной деятельностью производственного предприятия. Определены проблемы в организации управления конкретными инвестиционными проектами. Рассматриваются основы формирования системы управления инвестициями на производственных предприятиях, а также задачи системы управления инвестиционной деятельностью. Определены этапы формирования и мониторинга выполнения инвестиционной программы производственного предприятия, а также элементы организационного сопровождения инвестиционных программ.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, управление инвестиционными проектами, система управления инвестициями, инвестиционная программа.

Zernyuk O., Vasilenko O., Mostovoy O.

THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF INVESTMENT ACTIVITY MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

The paper is dedicated to the determination of theoretical and practical aspects of investment activity management of an industrial enterprise. The authors identified specific problems in investment project management organization. The fundamentals of formation of investment management systems of industrial enterprises, as well as the key objectives of investment management system, are investigated. The main stages of the formation and monitoring of the implementation of the investment program of industrial enterprises, as well as the elements of organizational support of investment programs are identified by authors.

Key words: investments, investment activity, management of investment projects, investment management system, the investment program.

Постановка проблеми загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Умовами і формою організації якісного розвитку в галузі виробництва в сучасних умовах є інституційна система управління капітальними вкладеннями. Саме вона регулює і спрямовує інвестиції на забезпечення комплексного, цільового розвитку і конкурентоспроможності виробничого підприємства у довгостроковій перспективі. Зміни в управлінні інвестиційним процесом на виробничих підприємствах обумовлюють ситуацію, коли кожний інвестор повинен сам ухвалювати рішення про ефективність і доцільність тих чи інших інвестицій. Для цього

він повинен бути озброєний системою різноманітних методів і прийомів для вибору найкращого рішення.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок у розвиток теоретичних основ аналізу та підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств зробили провідні вітчизняні вчені-економісти: І.А. Бланк, Є.Г. Величко, Г.О. Доленко, А.П. Дука, Р.М. Костюкевич, Ю.В. Краснокутська, О.А. Максута, С.О. Погасій, О.В. Познякова, С.І. Прилипко, В.П. Савчук, О.М. Скібіцький. Незважаючи на численні дослідження, присвячені формуванню теоретико-прикладних засад управління інвестиційною діяльністю підприємств, недостатньо вивченими залишаються особливості управління формуванням і реалізацією інвестиційних процесів. Певної уваги потребує розробка інвестиційної стратегії формування теоретичних та методичних засад тактичного та оперативного управління інвестиційною діяльністю.

Актуальність, науково-теоретичне та практичне значення вказаних проблем, необхідність їх розв'язання визначили **мету статті** – дослідження теоретико-прикладних аспектів управління інвестиційною діяльністю виробничого підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Економія на капітальні вкладення, що за своєю природою має тривалий термін окупності, призвела до масового фізичного старіння основних виробничих фондів, скорочення процесу оновлення матеріально-технічної бази виробничих підприємств, припинення розвитку наукоємних комплексів обробної промисловості тощо. Реалізовані останнім часом національні проекти, основною метою яких є прискорити процеси відновлення виробництва на мікро-, мезо- і макрорівнях, хоча і стимулюють підприємницьку і винахідницьку активність господарюючих суб'єктів, але не вирішують проблему в комплексі, з урахуванням стратегічних альтернатив її розвитку. Тенденції до інтеграції діяльності та централізації управління виробничими підприємствами і створення на їх основі об'єднань територіально-виробничих комплексів, визначають необхідність формування ієрархії стратегічних цілей і забезпечення можливості пошуку джерел фінансування для їх реалізації. У більшості випадків цілі відображають бажання керівників збільшити вартість компанії, підвищити конкурентоспроможність продукції, зайняти лідируючі позиції на ринку відповідної продукції або послуг [1]. Цілі визначають необхідність реалізації конкретних інвестиційних проектів, організація управління якими є особливо актуальною, у зв'язку з тим, що, по-перше, саме управління забезпечує координацію цілей і намірів в організаційно-економічному і техніко-технологічному забезпеченні розвитку виробничого підприємства; по-друге, більшість вітчизняних підприємств функціонує в напрямку досягнення тактичних завдань, не плануючи діяльність на перспективу, і, відповідно, планова документація цих підприємств охоплює період в один рік; по-третє, в сучасній економічній літературі, практичних рекомендаціях і стандартах підприємств відсутній єдиний найефективніший підхід до управління і оцінки ефективності інвестицій виробничого підприємства; по-четверте, відсутня комплексна методика оцінки ефективності організації інвестицій та реалізації окремих бізнес-планів інвестиційної програми підприємств, отже, не оцінюється вплив кожного проекту на результати діяльності підприємства в цілому; по-п'яте, дефіцит власних джерел фінансування інвестицій визначає необхідність пошуку способів їх залучення.

Аналіз сучасної економічної літератури дозволяє визначити інвестиції як потік «набору» реальних і фінансових активів за визначений період, який використовується для збагачення капіталу в економіці. Економічна природа інвестицій полягає в опосередкуванні відносин, що виникають між учасниками інвестиційного процесу з приводу формування і використання інвестиційних ресурсів з метою розширення і вдосконалення виробництва. Тому інвестиції як економічна категорія виконують функції забезпечення економічного зростання, підвищення виробничого і

конкурентного потенціалу господарюючих суб'єктів на мікроекономічному і макроекономічному рівнях.

Формування системи управління інвестиціями на виробничих підприємствах здійснюється виходячи з чіткого розуміння структури і змісту інвестиційної діяльності, яка в узагальненому вигляді включає три ітерації: акумулювання коштів для інвестування; вкладення інвестиційних ресурсів в об'єкти інвестування і забезпечення ефективності реалізації інвестицій [2].

Система управління інвестиційної діяльності, представляючи собою форму інституційного регулювання відносин між суб'єктом і об'єктом управління, повинна забезпечувати розв'язання завдань, зазначених на рис. 1.

Рис. 1. Комплекс завдань інвестиційної діяльності виробничого підприємства

Перше завдання, що пов'язано з організацією інвестиційної діяльності на виробничому підприємстві, полягає у формуванні інвестиційної програми, яка включає набір об'єктів інвестування, пов'язаних із послідовним і комплексним розвитком підприємства відповідно до обраної стратегії. Розробка і вдосконалення цілей і умов для їх ранжування та включення в програму може бути функцією інвестиційного комітету.

Інвестиційний комітет – це спеціальний орган, що складається з числа провідних фахівців підприємства і здійснює координацію діяльності всіх підрозділів і служб по формуванню і реалізації інвестиційних програм [3].

Безпосередня розробка інвестиційних проектів може здійснюватися відділом інвестицій, який буде проводити аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, організувати роботу з формування, аналізу, узгодження цін, тарифів і кошторисної документації, здійснювати розрахунки економічної ефективності бізнес-планів і техніко-економічного обґрунтування інвестиційних проектів, вести оперативний облік і моніторинг за реалізацією інвестиційних проектів, що включені в програму.

Формування інвестиційної програми підприємства в умовах дефіциту джерел фінансування інвестицій доцільно починати з визначення та розрахунку джерел і суми інвестиційних ресурсів, які виступають лімітованим фінансово-економічним

обґрунтуванням формування проекту зведеної інвестиційної програми підприємства. Далі, відділ інвестицій повинен формувати проект зведеної інвестиційної програми з розбивкою за напрямками джерел фінансування інвестицій і направити його на узгодження експертам з додаванням документації по обґрунтуванню кожного проекту:

- для оцінки коректності складання проектно-кошторисної документації, для підтвердження і узгодження вартості проектно-вишукувальних, будівельно-монтажних, пуско-налагоджувальних та інших будівельних робіт по об'єктах капітального будівництва;

- для проведення експертизи на предмет технологічної необхідності і важливості придбання обладнання, будівництва або реконструкції виробничих об'єктів;

- з метою перевірки повноти подачі матеріалів для формування інвестиційної програми, правильності використаної методики розрахунків представлених документів обґрунтування достовірності оцінки заявлених показників ефективності проектів.

Результати експертизи повинні бути основою письмового висновку [1].

Наступним кроком в діяльності відділу інвестицій повинно бути проведення коригування інвестиційної програми підприємства і, винесення на затвердження інвестиційного комітету проекту зведеної інвестиційної програми підприємства. Затверджена програма доводиться до відома відповідним службам в розрізі напрямів, джерел і форм фінансування інвестицій і показників ефективності. На її основі укладаються договори і складаються специфікації на виконання робіт і придбання обладнання [4].

В ході реалізації програми важливо вести загальний контроль її виконання (особливо своєчасності постачання обладнання, виконання будівельно-монтажних робіт, забезпечення фінансовими ресурсами) і надавати інвестиційному комітету підприємства щомісячний звіт про хід фінансування і освоєння інвестицій підприємства. Схематично розглянутий варіант покрокового формування інвестиційної програми представлено на рис. 2.

Особливе значення в ході реалізації ітерацій процесу формування вищезазначеної програми належить розрахунку потреби в інвестиційних ресурсах, виявлення і вибору їх джерел. Важливо зуміти обґрунтувати схеми фінансування проектів та оптимізації структури джерел залучення ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності підприємства.

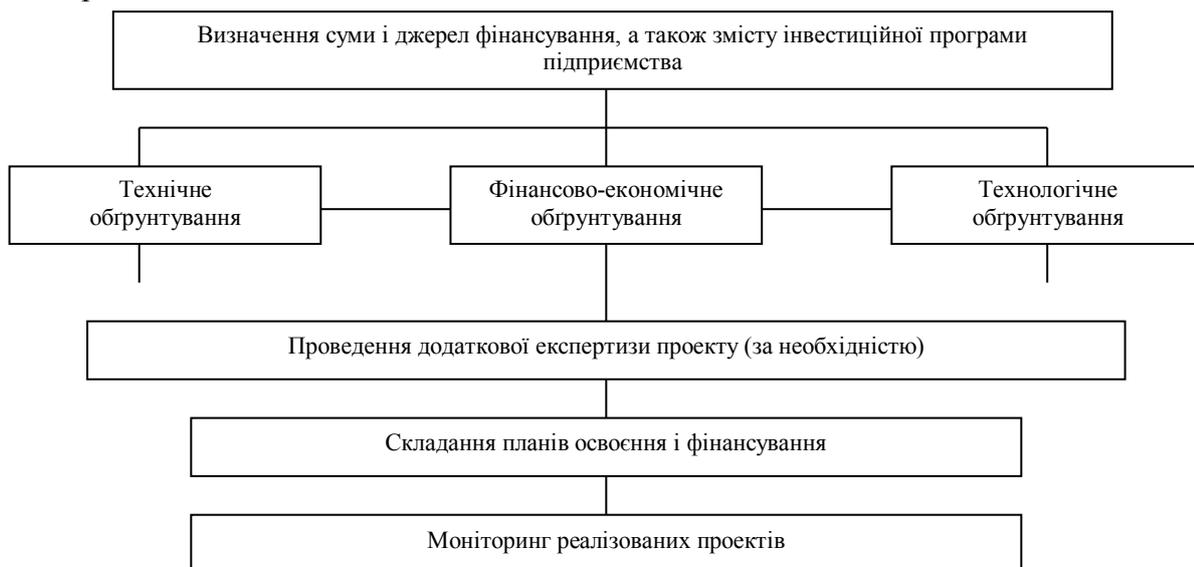

Рис. 2 Процес формування і моніторингу виконання інвестиційної програми виробничого підприємства

Наступне завдання полягає в досягненні в процесі інвестиційної діяльності максимальної ефективності інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства в

цілому за умов імовірності виникнення ризику. Важливо оптимізувати цілі відносно величини ефекту від реалізації проектів і рівня ризику. Як правило, проекти з більшою рентабельністю є більш ризикованими. Це означає, що, з одного боку, необхідно реалізувати потенціал методів мінімізації інвестиційних ризиків (диверсифікації проектів, страхування та ін.); з іншого боку – розглянути можливість реінвестування капіталу, забезпечивши бажаний рівень ліквідності інвестицій [5].

Отже, в рамках системи управління інвестиційною діяльністю виробничого підприємства створюється необхідна суб'єктна структура, інформаційні мережі, обговорюється технологія розробки, коригування та моніторингу інвестиційної програми, визначається методична база прогнозування, планування, аналізу і оцінки ефективності інвестицій, завдяки чому забезпечується організаційний супровід реалізації інвестиційної програми.

Організаційний супровід інвестиційних програм включає:

- формування організаційно-технічних і фінансових умов, необхідних і достатніх для досягнення цілей програми;

- оцінку організаційно-технічного та фінансового потенціалу підприємства-виконавця програми;

- визначення організаційно-технічних і фінансових можливостей виконання умови реалізації інвестиційної програми на основі порівняльного аналізу їх відповідності для виявлення дестабілізуючих факторів, що обмежують можливості підприємств-учасників програми;

- формування організаційно-технічних заходів, що забезпечують приведення потенціалу підприємств-учасників у відповідність із заданими умовами реалізації інвестиційної програми [3].

Висновок. Таким чином, дослідження теоретико-прикладних аспектів управління інвестиційною діяльністю виробничого підприємства підтверджує, що їх реалізація в контексті особливостей здійснення інвестиційного процесу окремо взятого суб'єкта господарювання призведе до зростання ефективності зазначеної діяльності і оперативної роботи підприємства в цілому. Основані на існуючих теоретичних розробках прикладні програми впровадження систем управління інвестиційною діяльністю для кожного окремого підприємства, повинні враховувати специфіку його галузевої, виробничої і ринкової діяльності, що дозволить визначити найкращі шляхи залучення й використання інвестиційних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : Підручник [для студ. Вищ. Навн. Закл.] / Т.В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
2. Акуленко В.Л. Аналіз теоретичних підходів до управління інвестиційною діяльністю підприємства / В.Л. Акуленко, І.В. Новикова // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2012. – № 3. – С. 66–73.
3. Овдій Л.І. Інвестування [Електронний ресурс] / Л.І. Овдій. – Режим доступу: [http:// lubbook.net/book_222](http://lubbook.net/book_222).
4. Пешко А.В. Інвестиційна стратегія управління компанією [Електронний ресурс] / А.В. Пешко, А.В. Назаренко // Державне будівництво. – 2007. – № 1 (ч. 2). – Режим доступу: [http://www. Kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/2/01. Pdf](http://www.Kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/2/01.Pdf).
5. Тимошик Н.С. Особливості оперативного управління фінансовими інвестиціями / Н.С. Тимошик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.15. – С. 278–283.